

ĐÀN GHI TA CỦA LOR – CA

A. Nội dung bài thơ

Qua bài thơ, tác giả thể hiện nỗi đau và sự xúc động sâu sắc trước cái chết bi thảm của nghệ sĩ Lorca – một nghệ sĩ khao khát tự do, dân chủ, luôn mong muốn sự cách tân nghệ thuật và nghệ thuật đi tới không ngừng. Tình yêu con người, tình yêu nghệ thuật và khát vọng tự do mà Lor – ca hằng ôm ấp là cái đẹp mà sự tàn ác không thể nào hủy diệt được.

B. Tìm hiểu tác phẩm

1. Tác giả

- Tên: Thanh Thảo, sinh năm 1945.
- Quê quán: Quảng Ngãi.
- Quá trình hoạt động văn học, kháng chiến:
 - Tốt nghiệp Khoa Ngữ văn trường Đại học tổng hợp Hà Nội, ông vào công tác ở chiến trường miền Nam. Từ mấy thập niên trước, ông đã được công chúng chú ý qua những tập thơ và trường ca mang diện mạo độc đáo viết về chiến tranh và thời hậu chiến.
 - Năm 2001, ông được tặng Giải thưởng Nhà nước về văn học nghệ thuật.
 - Tác phẩm chính: Những người đi tới biển, Dấu chân qua trắng cỏ, Những ngọn sóng mặt trời, Khối vuông rubic, Từ một đến một trăm... Ngoài ra, ông còn viết báo, tiểu luận, phê bình văn học và nhiều thể loại khác.
- Phong cách nghệ thuật:
 - + Thơ Thanh Thảo là tiếng nói của người tri thức nhiều suy tư, trăn trở về các vấn đề xã hội và thời đại.

+ Ông luôn muốn cuộc sống được cảm nhận và thể hiện ở bề sâu nên luôn khước từ lối thể hiện dễ dãi.

+ Ông là một trong số những cây bút luôn nỗ lực cách tân thơ Việt với xu hướng đào sâu vào cái tôi nội cảm, tìm kiếm những cách biểu đạt mới qu hình thức câu thơ tự do, xóa bỏ mọi ràng buộc, khuôn sáo bằng nhịp điệu bất thường để mở đường cho một cơ chế liên tưởng phóng khoáng nhằm đem đến cho thơ một mỹ cảm hiện đại với hệ thống thi ảnh và ngôn ngữ hiện đại.

+ Tư duy thơ Thanh Thảo: giàu suy tư, mãnh liệt, phóng túng trong xúc cảm và nhuộm màu sắc tượng trưng siêu thực.

2. Tác phẩm

a, Hoàn cảnh sáng tác: Bài thơ Đàn ghi ta của Lor-ca rút trong tập “Khôi vuông rubic”, là một trong số những sáng tác tiêu biểu cho kiểu tư duy của Thanh Thảo.

b, Bố cục:

- Phần 1 (6 dòng thơ đầu): Lor-ca một nghệ sĩ tự do và cô đơn, một nghệ sĩ cách tân trong khung cảnh chính trị và nghệ thuật Tây Ban Nha.

- Phần 2 (12 câu tiếp theo): Một cái chết đầy oan khuất gây ra bởi thế lực tàn ác.

- Phần 3 (còn lại): Niềm xót thương Lor-ca những suy tư về cuộc giải thoát và giải trừ của Lor-ca.

c, Phương thức biểu đạt: Biểu cảm

d, Thể thơ: Tự do

e, Giá trị nội dung

- Đàn ghi ta của Lor-ca đã khắc họa thành công hình tượng Lor-ca, một nghệ sĩ có khát vọng cách tân nghệ thuật, một chiến sĩ suốt đời đấu tranh cho tự do, công lí; nhưng cuộc đời lại bất hạnh do tội ác của thế lực bạo tàn.
- Qua bài thơ, Thanh Thảo bày tỏ lòng đồng cảm, xót thương và sự tri âm, ngưỡng mộ cuộc đời, tài năng, nhân cách của một nghệ sĩ thiên tài. Nhà thơ cũng gửi tới người đọc một thông điệp: cái đẹp của nhân cách, cái đẹp của sự sáng tạo nghệ thuật chân chính sẽ có sức sống bất diệt.

f, Giá trị nghệ thuật

- Thể thơ tự do.
- Sử dụng hình ảnh biểu tượng, siêu thực có sức chứa lớn về nội dung.
- Sự kết hợp giữa nhạc và thơ.
- Những liên tưởng, so sánh bất ngờ, thú vị, so sánh, ẩn dụ, hoán dụ...

C. Đọc hiểu tác phẩm

1. Ý nghĩa nhan đề và lời đề từ

a. Nhan đề

Đàn ghi ta là biểu tượng cho tình yêu của Lor – ca đối với đất nước Tây Ban Nha, cho con đường nghệ thuật của tác giả, cho khát vọng cao cả mà Lor – ca nguyện phấn đấu suốt đời.

b. Lời đề từ:

- Hãy chôn tôi với cây đàn - phần hồn của đất nước Tây Ban Nha → tình yêu Tổ quốc nồng nàn.

- Hãy chôn tôi với cây đàn – biểu trưng cho sự nghiệp của Lor-ca → ước nguyện suốt đời theo đuổi sự nghiệp sáng tạo nghệ thuật, mong muốn xóa bỏ ảnh hưởng của bản thân để dọn đường cho thế hệ sau vươn tới.

2. Hình ảnh Lor – ca, người nghệ sĩ tự do với khát vọng cách tân nghệ thuật

- “Tiếng đàn bọt nước”: hình ảnh tượng trưng, từ thính giác chuyển sang thị giác, tạo sự lạ hóa. Qua đó, gợi sự sáng tạo mong manh, ngắn ngủi, tan vỡ đột ngột nhưng sinh sôi bất tận.

- “Áo choàng đỏ gắt”: hình ảnh thực, tượng trưng thể hiện đấu trường quyết liệt, nơi người nghệ sĩ đang đương đầu với những thế lực tàn bạo, hà khắc.

- Trên con đường đấu tranh cho tự do và cái mới, người nghệ sĩ luôn phải hành trình cô đơn, đơn độc: lang thang, miền đơn độc, yên ngựa mỏi mòn, vàng trắng chênh choáng...

- “li la li la li la”: nghệ thuật láy âm, gợi hợp âm của tiếng đàn.

⇒ Vẻ đẹp của Lor-ca, một người nghệ sĩ luôn khao khát cách tân nghệ thuật.

3. Cái chết đầy bi phẫn của Lor – ca

- Hình ảnh đối lập: hát nghêu ngao – áo choàng bê bết đỏ, tượng trưng cho sự đối lập giữa khát vọng tự do của người nghệ sĩ với những thế lực phát xít tàn bạo.

- Nghệ thuật hoán dụ:

+ Tiếng đàn: cuộc đời của Lor – ca.

+ Áo choàng bê bết đỏ: cái chết của Lor – ca.

- “tiếng ghi ta rờn rờn máu chảy”: nghệ thuật nhân hóa.

- Ẩn dụ tiếng đàn thành màu sắc, hình khối khi miêu tả âm thanh tiếng đàn.

→ Hệ thống hình ảnh vừa mang tính tả thực vừa mang ý nghĩa biểu tượng, ẩn dụ, qua đó, tác giả thể hiện cái chết đầy bi thảm của Lor – ca.

4. Niềm thương xót Lor – ca và suy tư về cuộc giải thoát, giải tử của Lor – ca

a. Niềm thương xót Lor – ca

- “Tiếng đàn”: ẩn dụ cho nghệ thuật của Lor – ca, tình yêu con người, tình yêu tự do mà ông suốt đời theo đuổi

- “Không ai chôn chắt tiếng đàn”: sức sống mãnh liệt của tiếng đàn

- So sánh “tiếng đàn như cỏ mọc hoang”:

+ Xót thương cho cái chết của một thiên tài, cho con đường cách tân nghệ thuật còn gian khổ

+ Cái đẹp không thể bị hủy diệt

- Hình ảnh so sánh, tượng trưng:

+ Giọt nước mắt: cảm thông, uất hận

+ Vàng trắng: tượng trưng cho cái đẹp, cho nghệ thuật của Lor-ca

→ Cấu trúc gián đoạn, bày tỏ sự xót thương, trân trọng, niềm tin của tác giả vào sự bất tử của Lor – ca

b. Suy tư về cuộc đời và sự giải thoát của Lor – ca

- Nghệ thuật đối lập chỉ sự ngăn ngùi, số phận bé nhỏ của con người trước cuộc sống vô tận: đường chỉ tay đã đứt – dòng sông rộng vô cùng.

- Hành động:

+ Ném lá bùa vào vào xoáy nước.

+ Ném trái tim vào cối lặng im.

→ Sự giã từ và giải thoát, một sự lựa chọn.

- Li a li a li a: tiếng ghi ta bắt tử dùng người nghệ sĩ đã chết, có thể là vòng hoa tử đinh hương viếng linh hồn Lor – ca.

5, Nghệ thuật:

- Ấn dụ

- Điệp cấu trúc

- Hình ảnh đối lập

D. Sơ đồ tư duy

